Gemeente Heerde

cittaslow

Raadsvoorstel

Raadsvergadering:	2 oktober 2023
Commissie:	19 september 2023
Agendapunt:	10.
Onderwerp:	Ontwerp omgevingsvisie
Afdeling:	ROW
Opsteller:	Niek Haverkamp
Telefoonnummer:	0578 699 494
E-mailadres	n.haverkamp@heerde.nl
Portefeuille:	S.J.L. Nienhuis
Programma:	Ruimte ondernemen wonen/Ruimtelijke ontwikkeling

De raad besluit om:

1. In te stemmen met de ontwerp omgevingsvisie;
2. De ontwerp omgevingsvisie voor een periode van zes weken voor inspraak ter inzage te leggen.

Inleiding
Wetgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving is in de loop der tijd complex, versnipperd en onoverzichtelijk geworden. Het kabinet heeft daarom besloten om het omgevingsrecht te moderniseren. Dit besluit vloeit voort uit de overtuiging dat het met een nieuw instrumentarium, verankerd in een integrale Omgevingswet, mogelijk is om sneller en beter besluiten te nemen en de juridische randvoorwaarden te scheppen voor een duurzame en doelmatige ontwikkeling van de leefomgeving. De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking en heeft als uitgangspunten: minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven, lokaal maatwerk en vertrouwen.

De Omgevingswet introduceert verschillende nieuwe instrumenten voor gemeenten. Eén van deze instrumenten betreft de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is een integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Bovendien is het een verplicht instrument voor gemeenten. De Omgevingswet zegt het volgende over een omgevingsvisie. "Een omgevingsvisie, bevat:

a) een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving,
b) de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkelingen, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied,
c) de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

In de omgevingsvisie zetten we - samen met onze partners en inwoners - de koers uit op weg naar 2040 voor onze (fysieke) leefomgeving. De omgevingsvisie vervangt na vaststelling onze huidige structuurvisie Heerde 2025. Net als onze huidige structuurvisie geeft de omgevingsvisie richting aan onze (fysieke) leefomgeving en helpt het ons om ruimtelijke keuzes te maken. Er komen namelijk allerlei maatschappelijke trends en ontwikkelingen op onze gemeente af die vragen om antwoorden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan grote opgaven als de woonopgave, de milieu- en klimaatproblematiek, de energietransitie en de landbouwtransitie. Het gaat ook om lokale aandachtspunten als het aantrekkelijk houden van de (centra van de) dorpen en het beheren van onze openbare ruimte. Kortom, het is belangrijk om voorbereid te zijn op de toekomst.

Vanuit het uitgangspunt 'samen werken we aan de omgevingsvisie' is door ambtenaren, partnerorganisaties, inwoners van onze gemeenten en het gemeentebestuur gewerkt aan de totstandkoming van de voorliggende ontwerp omgevingsvisie. Aan uw gemeenteraad wordt voorgesteld in te stemmen met de ontwerp omgevingsvisie en het ontwerp daarna voor een periode van zes weken voor inspraak ter inzage te leggen. In de periode daarna worden de inspraakreacties beoordeeld en verwerkt. Eind 2023 of begin 2024 neemt uw gemeenteraad vervolgens een besluit over de vaststelling van de omgevingsvisie.

Beoogd doel
Het uiteindelijke beoogde doel is een door de gemeenteraad vastgestelde omgevingsvisie met draagvlak van partnerorganisaties en inwoners.

Bevoegdheid / Juridisch kader
Onze gemeente is verplicht om (uiterlijk 1 januari 2027) een Omgevingsvisie voor haar grondgebied vast te stellen (artikel 3.1. Omgevingswet). In artikel 3.2 van de Omgevingswet zijn regels opgenomen over de inhoud van de visie. De vorm waarin de gemeente haar omgevingsvisie vaststelt is vrij.

Artikel 3.2 Omgevingswet
Een omgevingsvisie bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid:

a) een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving,
b) de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied,
c) de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

Eerdere besluitvorming en kaders

12-12-2017	Themacollege plan van aanpak omgevingsvisie.
04-04-2018	Collegebesluit vaststelling plan van aanpak omgevingsvisie.
2018	Aanbesteding adviesbureau omgevingsvisie.
2019	Voorbereiding en uitwerking.
2020-07	Memo actieve raadsinformatie Participatie-aanpak omgevingsvisie.
22-09-2020	Themacollege contouren omgevingsvisie.
2020-2021	Participatie. Opgaven, trends en ontwikkelingen opgehaald bij partnerorganisaties. Gebiedsgerichte toekomstgesprekken met inwoners.
2021-03	Memo actieve raadsinformatie opbrengsten inwonersparticipatietraject omgevingsvisie.
2020-2021	Uitwerking.
16-02-2021	Themacollege concept omgevingsvisie.
19-04-2021	Themabijeenkomst gemeenteraad concept omgevingsvisie. Principes, kernkwaliteiten en opgaven.
29-03-2021	De raadscommissie Ruimte heeft ingestemd met een procesvoorstel om te komen tot een door de gemeenteraad vastgestelde omgevingsvisie.
01-06-2021	Collegebesluit instemmen met concept omgevingsvisie (principes, kernkwaliteiten en de opgaven).
21-06-2021	De raadscommissie Ruimte heeft geadviseerd over de concept omgevingsvisie (principes, kernkwaliteiten en de opgaven).
06-2021	Participatie. Aanvullingen op concept omgevingsvisie gevraagd aan partnerorganisaties via participatieplatform.
07-2021	Participatie. Aanvullingen op concept omgevingsvisie gevraagd aan inwoners via participatieplatform.
2021-2022	Uitwerking.
27-06-2023	Themacollege ontwerp omgevingsvisie.
04-09-2023	Themabijeenkomst gemeenteraad ontwerp omgevingsvisie.

Argumenten

1.1 Veel aandacht voor participatie met partnerorganisaties en inwoners

De interne communicatie en participatie (communicatie met collega's, college en raad) tijdens de eerste fase van totstandkoming van de omgevingsvisie, heeft op vele manieren en vele momenten plaatsgevonden. Collega's en wethouders hebben een bijdrage geleverd aan de omgevingsmiddag met partnerorganisaties, er zijn themacolleges gehouden, brainstorm- en bijpraatsessies met collega's georganiseerd, en intranetberichten geschreven. Middels de klankbordgroep Omgevingswet hebben raadsleden meegewerkt aan het opstellen van een participatie-aanpak en met informatie in de Raadsinfo en memo ari's heeft uw raad de eerste fase kunnen volgen.

Als het gaat om de externe communicatie en participatie, hebben we als strategie gekozen om de omgevingsvisie samen met onze netwerkpartners te ontwikkelen. Inwoners hebben we benaderd we tijdens dit proces om de uitwerkingen te toetsen en aanvullingen op te halen. In de eerste fase van het ontwikkeltraject hebben partners tijdens de omgevingsmiddag geholpen de kwaliteiten van de gemeente Heerde, de belangrijkste trends en ontwikkelingen en de belangrijkste opgaven voor onze gemeente in beeld te brengen. Vervolgens hebben inwoners kunnen meedenken en meepraten. Ook raadsleden zijn uitgenodigd om aan te sluiten bij de toekomstgesprekken met inwoners.

In de periode daarna periode is de omgevingsvisie in samenspraak met de raad, met het college en met collega's uit zowel het ruimtelijk- als het sociaal domein verder uitgewerkt tot een concept. Met de concept omgevingsvisie in de hand, hebben we opnieuw onze partners en inwoners opgezocht. Niet om te zeggen 'Kijk, dit is het geworden', maar om van hen te horen wat ze van het concept vonden, wat ze nog misten en welke vragen het bij ze oproept. Deze input hebben we verzameld met behulp van ons digitale participatieplatform CitizenLab. Via onze corporate communicatiekanalen (Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, de Schaapskooi, www.heerde.nl) en lokale en regionale media hebben we een brede uitnodiging gedaan om te reageren op de concept omgevingsvisie. Inmiddels zijn ook deze reacties bekeken en verwerkt en heeft de omgevingsvisie de status van ontwerp omgevingsvisie bereikt.

1.2 Anders werken vanuit onze omgevingsvisie

Als gemeente willen we samen met onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en partners uitvoering geven aan onze omgevingsvisie. Alle initiatieven die daar op één of andere manier aan bijdragen, steunen we van harte. Dit doen we met een aantal spelregels in de hand. Zo weet iedereen die met een idee of plan komt, hoe we onze afwegingen maken.

1. Vanuit onze **principes en kwaliteiten**, zoals beschreven in hoofdstuk 2 van de omgevingsvisie, werken we verder aan de ontwikkeling van onze leefomgeving. Daarom verwachten we dat elk initiatief onze principes en kwaliteiten respecteert.

2. Ideeën en plannen moeten bijdragen aan onze **opgaven en de daaraan gekoppelde ambities**, zoals beschreven in hoofdstuk 3 van onze omgevingsvisie. Natuurlijk zal een initiatief in de praktijk niet bijdragen aan al onze opgaven. Maar we verwachten wel een integrale benadering. We verwachten dat iedere initiatiefnemer bekijkt of zijn plan bijdraagt aan meerdere opgaven. Zo benutten we de kansen in onze leefomgeving optimaal.

3. Initiatieven moeten passen bij het karakter en de **ontwikkelrichting/koers van onze gebieden**, zoals beschreven in hoofdstuk 4 van de omgevingsvisie. Dit betekent dat elk initiatief de identiteit van het desbetreffende gebied respecteert en rekening houdt met de uitgezette koers.

4. We betrekken de omgeving bij de ontwikkeling van een initiatief. Dit betekent dat initiatieven altijd **samen en in overleg** worden gemaakt. Want deze plannen zijn vaak beter: completer, beter passend in de omgeving en hebben meer draagvlak.

1.3 De omgevingsvisie is een verplicht instrument voor gemeenten.

Met de komst van de Omgevingswet verandert de manier waarop we als gemeente omgaan met onze leefomgeving. Aan de ene kant is dit omdat de wet ons nieuwe instrumenten biedt die we kunnen inzetten. Aan de andere kant omdat we de komende tijd aan de slag moeten om alle ontwikkelingen die op ons afkomen het hoofd te bieden en ambities die we hebben goed uit te voeren.

De Omgevingswet gaat uit van beleidsontwikkeling op basis van de beleidscyclus. De verschillende instrumenten worden in samenhang ontwikkeld en actief gemonitord en aangescherpt. Dat betekent dat de omgevingsvisie een dynamisch document is, dat we in samenhang met de andere instrumenten en samen met betrokken stakeholders blijven aanpassen. De Omgevingswet bevat namelijk verschillende instrumenten, elk met hun eigen toepassing:

- de omgevingsvisie;
- de programma's;

- het omgevingsplan;
- de omgevingsvergunning.

Elke gemeente moet uiterlijk op 1 januari 2027 haar omgevingsvisie hebben vastgesteld. De omgevingsvisie vormt uiteindelijk het kader voor een andere gemeentelijke instrument; het omgevingsplan. Gemaakte keuzen in de visie sturen dus de in het omgevingsplan neer te leggen regels. Daarnaast biedt de visie de samenhangende beleidsmatige basis voor inzet van juridische, financiële of andere instrumenten om de in de visie vastgelegde ambities en doelen ook na te kunnen streven. Bijvoorbeeld in een programma.

1.4 De omgevingsvisie vervangt de structuurvisie
De omgevingsvisie vervangt na vaststelling onze structuurvisie. Bovendien zijn de strategische uitgangspunten en onderdelen uit de verschillende bestaande beleidsstukken zo veel mogelijk geïntegreerd in de omgevingsvisie, zoals de Toekomstvisie Natuurlijk Heerde, de Woonvisie, de Centrumvisie 2.0, het Landschapsontwikkelingsplan Van Veluwe tot IJssel en de Dorpsvisie Hoorn. De uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie blijft na vaststelling van de omgevingsvisie nog wel van even kracht. Op termijn vervangen we die door het nog op te stellen Programma Kostenverhaal en verevening i.c.m. het uitvoeringshoofdstuk van de omgevingsvisie.

1.5 Monitoring en actualisatie
De omgevingsvisie, en in het verlengde daarvan alle omgevingswetinstrumenten, zijn levende documenten. De wereld verandert continu en daarom moeten we dus ook regelmatig onze instrumenten herijken. Liggen we nog op koers? Is er nieuw beleid? Zijn er nieuwe ontwikkelingen of trends waar we rekening mee moeten houden? Halen we onze ambities wel met onze huidige aanpak?

De kaders in onze omgevingsvisie vormen een belangrijk middel voor de monitoring en evaluatie, aangezien deze overzichtelijk onze ambities voor de hele gemeente (zie de kaders in hoofdstuk 3 van de omgevingsvisie) en de specifieke koers per deelgebied (zie de kaders in hoofdstuk 4 van de omgevingsvisie) weergeven. Gebruikmaken van meetbare indicatoren is een logische vervolgstap bij de verdere aanscherping van de omgevingsvisie. Voor de monitoring is dat relevant, omdat dan in de toekomst een goede vergelijking met de uitgangssituatie mogelijk wordt. En daarmee kunnen we zien in hoeverre we de doelen uit de omgevingsvisie bereikt hebben.

Voorgesteld wordt om twee keer per bestuursperiode een voortgangsrapportage op te stellen en de omgevingsvisie zelf ten minste één keer per bestuursperiode te actualiseren. Eens in de vier jaar, dus. Om de voortgang van concrete projecten te monitoren, kan een uitvoeringsagenda een geschikt middel zijn. Deze kan periodiek worden herzien, waarbij de projectplannen steeds verder worden uitgewerkt en geactualiseerd. We gaan dit onderzoeken of dit kan werken.

1.6 Het Cittaslow gedachtegoed heeft een prominente plek gekregen
Het Cittaslow gedachtegoed heeft een prominente plek gekregen in de ontwerp omgevingsvisie. De principes (zie hoofdstuk 2 van de omgevingsvisie) zijn namelijk gebaseerd op de principes zoals ze zijn opgenomen in het Cittaslow manifest. Aan dit Cittaslow manifest heeft de gemeente Heerde zich verbonden. Daarnaast komt het Cittaslow gedachtegoed nadrukkelijk naar voren in de beschrijving van de gemeentelijke kernkwaliteiten en de uitwerking van de opgaven.

Kanttekeningen
1.1 Een stap richting de omgevingsvisie 2.0
Zoals we in eerder stadium hebben aangegeven, is het op termijn de bedoeling dat al het strategische beleid wordt samengevoegd in de omgevingsvisie. Deze eerste versie van de

omgevingsvisie zet daar een eerste stap in. In deze versie hebben we alle verschillende ruimtelijke en sociaal maatschappelijke thema's met elkaar verbonden en de aansluiting gezocht bij andere beleidstrajecten en ontwikkelingen. Het uiteindelijke doel is dat de omgevingsvisie de centrale plek wordt voor al het strategisch ruimtelijk beleid. Omdat de omgevingsvisie een levend document is, werken we in het kader van de beleidscyclus ook toe naar een steeds verdere integratie.

We vinden het uiteindelijk belangrijk dat de vorm en presentatie van de omgevingsvisie aansluit bij de doelen van de omgevingsvisie. Zo willen we onder andere dat onze omgevingsvisie onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en partners inspireert, uitnodigt en helpt om ruimtelijke keuzes te maken. De ontwerp omgevingsvisie, die op dit moment in pdf voorligt, moet daarom nog een ontwikkeling doormaken. De ambitie is om de vorm en presentatie van de omgevingsvisie uiteindelijk aan te laten sluiten bij de verschillende doelen. En af te stemmen op de verschillende doelgroepen.

Geld
Binnen de voorwaarden van het gemeentelijke inkoop- en aanbestedingsbeleid is aan bureau KuiperCompagnons uit Rotterdam de opdracht gegund om de gemeenten Heerde en Hattem te ondersteunen bij het opstellen van twee afzonderlijke omgevingsvisies. In de gemeentelijke begroting is hier budget voor beschikbaar gesteld.

Communicatie
Nadat uw gemeenteraad heeft ingestemd met de ontwerp omgevingsvisie en de omgevingsvisie is vrijgegeven voor inspraak wordt hier uitvoerig over gecommuniceerd. Hiervoor is een communicatieaanpak opgesteld.

Uitvoering
Nadat uw gemeenteraad heeft ingestemd met de ontwerp omgevingsvisie en de omgevingsvisie is vrijgegeven voor inspraak wordt de omgevingsvisie voor een periode van zes weken voor inspraak ter inzage gelegd. In de periode daarna worden de inspraakreacties beoordeeld en verwerkt. Eind 2023 of begin 2024 neemt uw gemeenteraad vervolgens een besluit over de vaststelling van de omgevingsvisie.

Advies commissie(s)
De commissie adviseert behandeling als B-onderwerp.

Heerde, 11 juli 2023

Het college van Heerde
drs. J.W. Wiggers, burgemeester
B. van Zuthem, gemeentesecretaris

Bijlagen:
1. Raadsbesluit Ontwerp omgevingsvisie
2. Ontwerp omgevingsvisie